

LINNÉ LIV - Han föddes Carl Nicolaus Linnaeus den 13 maj 1707 i komministerbostället Råshult, Stenbrohults socken i Småland. Då Carl var två år gammal flyttade han med sina föräldrar Nils Linnaeus och Christina Broderonia (Carl var alltså en oäkting!) till Stenbrohult. Där blev hans far Nils kyrkoherde efter svärfadern Samuel Broderonius bortgång. Hans far var under sin fritid en hängiven amatörbotanist och trädgårdsodlare, vilket givetvis också väckte intresse hos den unge Carl, som vid fem års ålder hade en egen liten trädgård.

1717 började han i skolan i Växjö. Han blev kallad "lille botanicus" eftersom han hellre vistades i naturen än att vara inomhus och studera till präst, vilket var hans föräldrars önskan. Då skolarbetet inte gick bra och med naturkunskapsläraren doktor Rothmans samtycke lät föräldrarna honom att studera till läkare istället. 1727 flyttade Carl till Lund för att studera medicin. I sin självbiografi som han kort senare påbörjade skrev han "*Nu blef det så roligt för Linnaeus at läsa, som det tillförene varit obehageligt.*" Han stannade i Lund endast ett år innan han flyttade till Uppsala. Av universitets cirka 500 studenter studerade ungefär 10 stycken medicin. Linné gav dock inte upp utan skrev bl a uppsatsen "Om förspel till växternas bröllop", som chockade många med sina idéer om växternas sexualliv.

1732 gjorde Linné sin berömda resa till Lappland med skildringen Flora lapponica som resultat. Två år senare gjordes en liknande resa genom Dalarna där han även träffade sin blivande hustru Sara Elisabeth.

För att bli doktor reste Linné till den lilla universitetsstaden Harderwijk i Holland där han en vecka efter ankomst blev doktor! (Många studenter förberedde sig hemma i Sverige för att sedan åka till Holland och doktorera) Linné stannade dock kvar i drygt tre år och det var här som han 1735 gav ut Systema Natura- sin berömda klassificering av naturen. Systema Natura ligger än idag till grund för studiet av naturen världen över. Tillbaka i Sverige, 1738, öppnade Linné en läkarpraktik i Stockholm. 1739 var han med att grunda Kungliga Vetenskapsakademien och samma år gifte han sig med Sara Elisabeth Moraea på hennes släktgård, Sveden utanför Falun. 1741 utnämndes Linné till medicinprofessor i Uppsala och samma år reste han på riksdagens uppdrag för att leta efter nyttigheter i Ölands och Gotlands natur. Liknande resor på riksdagens uppdrag gjordes till Västergötland 1746 och till Skåne 1749.

Genom sina stora insatser för vetenskapen adlades Linné 1757, hans nya namn blev Carl von Linné. Under sin livstid skrev Linné totalt mer än 70 böcker och 300 vetenskapliga avhandlingar samt undervisade många studenter, varav flera från utlandet. Linné avled den 10 januari 1778.

SYSTEMA NATURAE - Den vetenskap som kallas systematik och som handlar om att namnge djur och växter bygger idag mycket på Linnés katalogisering av arter. Linné införde ett internationellt system en s k binär nomenklatur (binarius = tvåfaldig, nomenclatura = kallade vid namn), då en arts namn tidigare kunde variera mellan länder. Han namngav arterna på ett sådant sätt så att det första ordet i artnamnet namnger vilket släkte arten tillhör och det andra ger ofta en beskrivning av arten. T ex, blåmes: Parus caeruleus (Parus = släktnamn för mes, Caeruleus = blå)

Enligt Wikipedia influerades Linné av system utarbetade av: *Andrea Cesalpino* (1519-1603) - italiensk botaniker, filosof och naturvetare som i sina verk klassificerade växter utifrån deras frukter och frön, i stället för att ordna dem alfabetiskt eller efter deras

medicinska egenskaper, av *John Ray* (1627-1705) - engelsk präst och naturvetare som delade in växterna utifrån yttre skillnader och likheter istället för efter egenskaper eller typsystem och av *Joseph Piton de Tournefort* (1656-1708) - fransk botaniker som i sitt huvudverk *Institutiones rei herbariae* (1700) klassificerade växter utifrån deras kronblad och gjorde även en distinktion mellan art och släkte. Med begreppet släkte kunde han inordna 6000 växter i 600 grupper, vilket influerade Linné. Genom att utforma en växttaxonomi kunde Piton de Tournefort dessutom inspirera Linné till hans sexualsystem.

I Linnés stora verk **Systema naturae** (naturens system) presenterade han metoden att gruppera växter efter antal ståndare och pistiller, systemet är inte naturligt men mycket enkelt och praktiskt. Linné gav namn åt 4400 växter och 7700 djur.

FILOSOFI - Carl von Linné var av uppfattningen att gud låg bakom det som kallas skapelsen. Han såg på naturen som att den visade guds ordning och därmed var fullkomlig - inget fattades och inget överflöd fanns. Vidare influenser från religionen var att naturen ytterst var skapad för människan samt det var människans uppgift och plikt att undersöka och utnyttja det som naturen gav människan. Linné hade ett hierarkiskt sätt att se på naturen. Människan står som den högsta varelsen vars uppgift är att tillgodose sig av resten av naturen. Trots människans särställning hos Linné tar han i sin bok *Systema Naturae* in henne som en del av naturen och tar på så vis ner henne på en nivå som ligger närmare naturens. (<http://www.linnaeus.uu.se/online/ide/natursyn.html>) Carl von Linné såg sitt systematiserande och sina observationer av naturens ordning som ett kall från gud själv. Han var den som gud förunnat att undersöka och upptäcka skapelsens ordning. Själv sammanfattar hans sitt arbete med naturen med det självsäkra citatet "Gud skapade - Linné ordnade". (http://www.linnaeus.uu.se/online/lvd/1_0.html)

Linné var i mångt och mycket en konservativ vetenskapsman. Hans sätt att förstå arter och släktsamband var essentialistiskt och under stora delar av sitt liv höll han dessa för konstanta, de var alltså från början skapade på ett visst sätt och levde vidare utan förändringar och man kunde på detta sätt alltid skilja mellan arter. I sin programskrift *Philosophia Botanica* skrev han "det finns lika många arter som det finns olika former, som det oändliga väsendet skapade i begynnelsen" (Uddenberg 2003, s 135).

Under senare tiden av sitt liv som vetenskapsman blev Linné tvungen att revidera synen på arter och släkter då han observerade växter som uppenbarligen hade muterat och inte kunde placeras in i en bestämd art. Linné lade fram tanken att nya arter kunde uppstå genom hybridisering. Han menade att det inom varje släkte fanns en ursprunglig art och att nya arter kunde uppstå genom korsningar med andra släkten.

Guds roll, tänkte Linné, sträckte sig till att skapa släkten. Arternas utveckling har naturen eller rent av slumpen tagit över (Uddenberg 2003, s 135-136). Problemen som Linné ställdes inför med de muterade arterna kan vi relatera till problemet att kategorisera kön eller för den delen olika mänskliga folkslag. Kanske är det till och med så att "mellantingen" kan tvinga oss att revidera uppfattningen av två konstanta kön och minska dess betydelse. Kanske är det så att blandningen av olika folkslag till slut kan tillintetgöra uppdelningen mellan folk?

Till Linnés förtjänster för evolutionsbiologin måste räknas hans upptäckt och acceptans för att arter inte är konstanta. Upptäckten att naturen förändras utan guds inverkan bör ha bidragit till att den traditionella synen på naturen snabbare förlorade fotfäste (Björklund 2005, s 34)

Referenser:

Björklund Mats, (2005), Evolutionsbiologi. Lund: Studentlitteratur

Henriksson Anders, Biologi A, Gleerups

Uddenberg, Nils (2003), *Idéer om livet*. Stockholm: Bokförlaget natur och kultur

<http://www2.nrm.se/fbo/hist/linnaeus/linnaeus.html.se>

http://www.linnaeus.uu.se/online/fraga/liv_31.html

http://www.linnaeus.uu.se/online/liv/4_1.html

[http://sv.wikipedia.org/wiki/Systematik_\(biologi\)](http://sv.wikipedia.org/wiki/Systematik_(biologi))

<http://www.linnaeus.uu.se/online/ide/natursyn.html> (2007-02-18)

http://www.linnaeus.uu.se/online/lvd/1_0.html (2007-02-18)